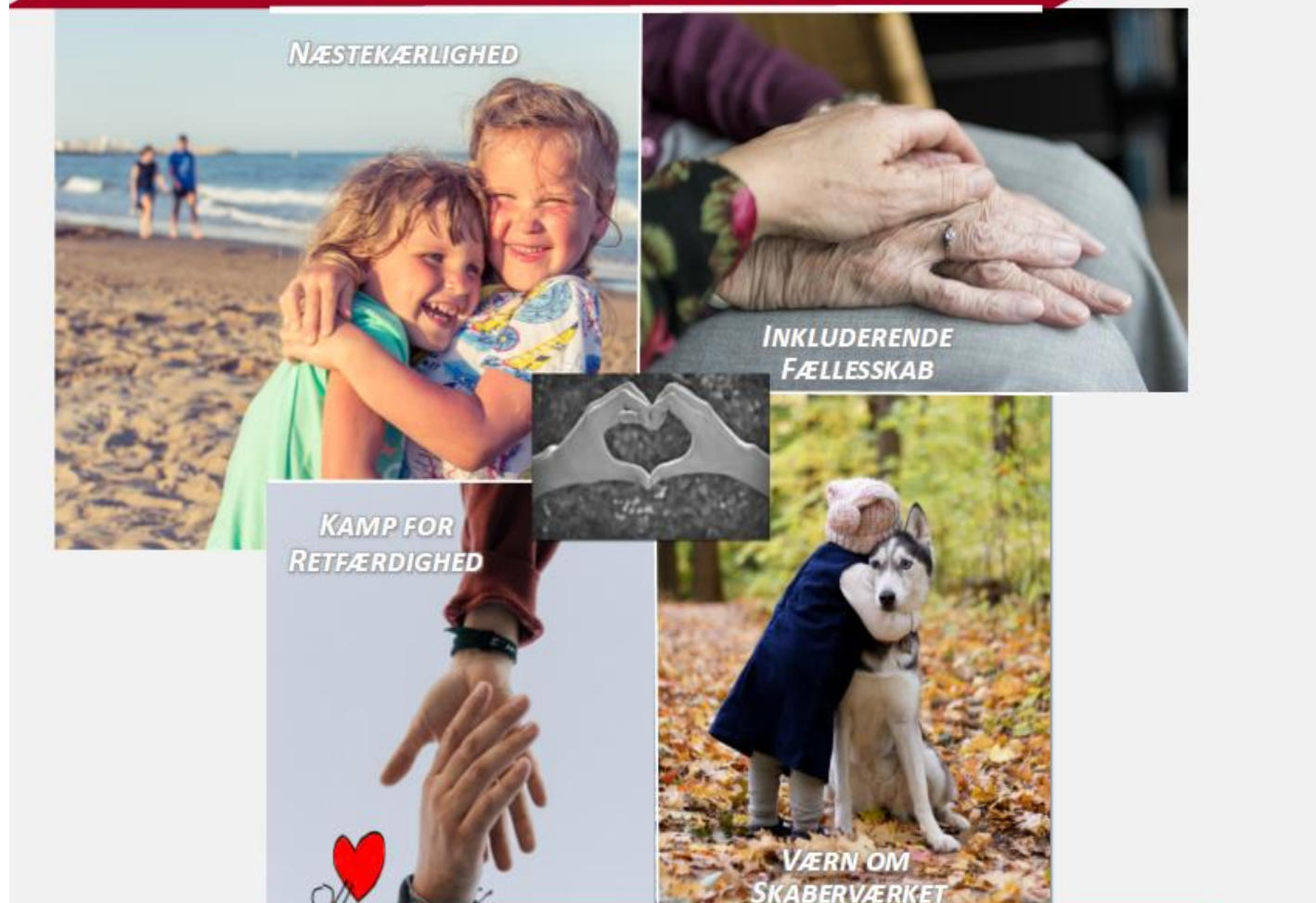

Diakoni er

Dansk Diakoniråd

-Inspirationspapir til drøftelse af diakoni i kirken og i diakonale organisationer

Indhold

1: Indledning og formål	2
2: Diakonens teologiske grundlag	3
3.1: En diakonal kirke	5
3.2: Diakoni og samfund.....	6
4.1 Næstekærlighed	7
4.2 Inkluderende fællesskaber	9
4.3. Værn om skaberværket.....	11
4.4 Kamp for retfærdighed.....	13

1: Indledning og formål

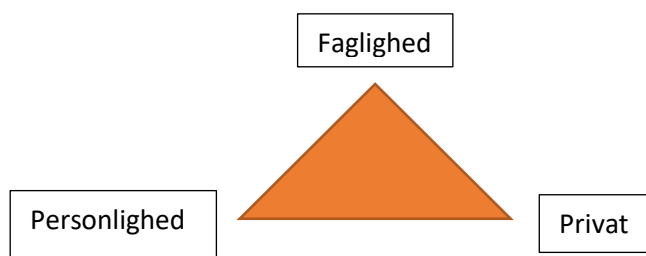
I Norge har de i flere år haft en ”Plan for Diakoni i Den norske kirke”. Den har vi ladet os inspirere af i Dansk Diakoniråd og har forsøgt at tilpasse planen til danske forhold. Formålet med dette materiale er at inspirere kirker, organisationer, frivillige og politikere til at tale med om, hvad diakoni er: hvilken rolle den har i samfundet, og hvilken rolle den bør have i fremtiden.

Diakoni er ikke kun en handling, det er en holdning til næsten, samfundet og livet.

I Danmark findes der mange forskellige mennesker, der arbejder med diakoni. Man kan arbejde med diakoni på flere måder og på flere plan. Nogle arbejder med diakoni i en lokal kirke, hvilket vi kalder *sognediakoni*, mens andre arbejder med diakoni i en diakonal organisation, hvilket vi kalder *organisationsdiakoni*. En række uddannelsesinstitutioner står bag uddannelse indenfor den diakonale verden, hvorigennem mennesket klædes fagligt på til at praktisere diakoni som en del af personens faglighed. Diakonien kan tydeligvis tage sig forskelligt ud og praktiseres på forskellig vis afhængigt af kontekst. Men fælles vil være, at man gennem diakonien forsøger at nå ud til de mennesker, der måtte have brug for det.

Dette inspirationspapir er tiltænkt alle organisationer, der arbejder med diakoni, med det formål at tydeliggøre, hvilken merværdi diakonien giver til den enkelte, organisationen og samfundet.

Diakoni er ikke én bestemt faglighed, men snarere et menneskesyn, en orientering og et værdisæt man har med sig, uanset om man er frivillig eller ansat. Alle har en personlighed med på arbejdet sammen med ens faglighed, og det er her, at diakonien bliver tydelig for alle, der er i stand til at identificere den.

Vi håber, at følgende materiale kan være med til at give inspiration til det diakonale arbejde.

”Diakoni er evangeliet i handling og udtrykkes gennem næstekærlighed, inkluderende fællesskab, værn om skaberværket og kamp for retfærdighed. Diakonien forankring er troen på Den treenige Gud. Mennesket er skabt i Guds billede til at være medmenneske”.

Sådan formulerer den norske kirke sig – og vi vil i Dansk Diakoniråd gerne knytte os til denne definition, fordi det giver et helhedsblik for, hvad diakoni er. Diakoni er både en tjeneste for medmennesket, skaberværket og Gud. Alle uanset alder er kaldet til et hverdagsliv i tjeneste. Diakonien bliver således både en grundtone i menighedens forhold samtidig med, at den gøres konkret i særlige diakonale aktiviteter. Diakonien bliver som det lag i lagkagen, der gennemsyrrer alle lag og er en grundtone i hele kristendommens virke: I forkyndelse, undervisning, mission og praktisk hverdag. Vi er meget bevidste om, at mission kan være en del af diakonien, og at det skal være tydeligt for alle, hvornår missionen er en del af diakonien.

Således sammenfatter vi som den norske kirke de diakonale udfordringer i *næstekærlighed, inkluderende fællesskab, værn om skaberværket og kamp for retfærdighed.*

Refleksionsspørgsmål

- Hvad er relationen mellem diakoni og mission hos jer?
- Hvad er målet med diakoni hos jer?

2: Diakonien teologiske grundlag

”Diakoni er evangeliet i handling og udtrykkes gennem næstekærlighed, inkluderende fællesskab, værn om skaberværket og kamp for retfærdighed. Diakonien forankring er troen på Den treenige Gud. Mennesket er skabt i Guds billede til at være medmenneske”.

Diakonien teologiske udgangspunkt findes i den opgave, Gud har givet mennesker, og som kommer til udtryk i hele den kristne tro.

Det er en central del af det kristne menneskesyn, at vi som mennesker er skabt i Guds billede til at være medmennesker. Mennesket er ingen ø. Vi er udleveret til hinanden, og vi er afhængige af hinanden og af alt andet, som lever. Ingen kan helt og holdent leve af sig selv eller for sig selv. Vi er skabt til at tjene hinanden og til at drage omsorg for hinanden. Samtidig er hele skaberværket afhængigt af, at menneskene tager sit forvalteransvar alvorligt. Med udgangspunkt i troen på Gud har vi ansvar for verden.

Der findes mange perspektiver herpå i Bibelen og nedenfor er eksempler på dette:

- Evnen til at gøre *det gode* er en mulighed, som er i alle mennesker (se Romerbrevet kap. 2, vers 14).
- Hos det menneske, som tror på Kristus, vil troen være virksom i kærlighed (se Galaterbrevet kap. 5, vers 6).

- I dåben får vi del i Kristus og bliver en del af den verdensomspændende kirke. Alle døbte er kaldede til at virkeliggøre medmenneskelig omsorg i deres liv (se Romerbrevet kap. 6, vers 13).
- Som Kristus gav sit liv for os, skal vi give vores liv for andre (se Johannes' første brev kap. 3, vers 16).
- Vær barmhjertige, som jeres Fader (se Lukas-evangeliet kap. 6, vers 36).

Diakoni er både *at være* og *at gøre*. Diakoni er en del af dét at være et troende menneske. At gøre troen virksom i handling betyder at spørge igen og igen og at rette blikket mod medmennesket. Også hér er der mange perspektiver at hente i Bibelen og nedenfor er eksempler på dette:

- Hvem er min næste? (se Lukas-evangeliet kap.10, vers 29-37).
- Hvad vil du have, at jeg skal gøre for dig? (se Lukas-evangeliet kap.18, vers 41).
- Hjælp de sultne, fattige og marginaliserede. (se Matthæus-evangeliet kap.25, vers 35-46).

Næstekærlighed omfatter i Bibelen alt fra fjendekærlighed til egenkærlighed. Det drejer sig kort sagt om alle sider ved mennesket (Mat. 5.43-48). Gensidighed er et nøgleord. Omsorg og næstekærlighed bygger på gensidighed, ligeværd og respekt for den andens integritet uanset, hvem den anden er.

Inkluderende fællesskab er et vigtigt udtryk for kirkens og de diakonale organisationers medmenneskelige omsorg. Dette fællesskab beskrives i Bibelen som en krop med mange forskellige lemmer og funktioner (1. Kor. 12). I dette fællesskab mødes mennesker med forskellige evner, forskellige kulturer og etniske baggrunde. I et inkluderende fællesskab skal den enkelte både se og blive set. Der gives gensidig trøst og hjælp, der frigøres nye kræfter og nyt håb.

At værne om skaberværket er en del af Guds forvalteropgave og indebærer et ansvar for at bevare hele skaberværkets integritet. I dag er det tydeligt at skaberværket, mange dyre- og plantearter og hele økosystemer, trues på forskellig vis gennem menneskets aktivitet og grådige ressourceforbrug. Forståelsen af mennesket som herre og hersker over naturen må korrigeres.

Kirken og de diakonale organisationer bør styrke forståelsen af mennesket som afhængigt af alle sine relationer; til Gud, til medmennesket, til sig selv og resten af skaberværket. (Gen. 1,28). Engagement for klima og miljø er en følge af en sådan forståelse.

Kampen for retfærdighed indebærer at stille sig ved siden af medmennesket, ikke som passiv tilskuer, men i aktivt engagement. Mennesket lever i og er afhængig af samfundsmæssige strukturer. Samfundsforhold rundt om i verden påvirker den enkeltes liv, også når det gælder dysfunktionelle livsvilkår.

For at skabe nye muligheder og ændringer for et menneske, vil det derfor være nødvendigt at identificere, hvad der er årsag til mistrivlsen. For derpå at arbejde for at bekæmpe de forhold, der fastholder et menneske i nød og lidelse (Lk. 12.13-21).

At vise solidaritet er at tage kampen op og arbejde for fred og retfærdighed.

3.1: En diakonal kirke/organisation

Diakonien har altid været en del af kirkens væsen. Organisering og form har ændret sig, men omsorgstjenesten er blevet opretholdt til alle tider. Efter reformationen blev diakonien herhjemme sognets opgave, og i kølvandet på de store ændringer i det danske samfund i det 19. og 20. århundrede opstod organisations- og institutionsdiakonien.

I dag udgør de diakonale organisationer og institutioner sammen med sognekirkelige initiativer og menighedsplejere den kirkelige diakoni. Det diakonale arbejde er vidt forgrenet og rummer tiltag af vidt forskellig karakter og på vidt forskelligt niveau. I både teori og praksis rummer diakonien derved alt fra hverdagens lavpraktiske hensyn og gøremål til en imødegåelse af menneskets åndelige behov for omsorg.

De **sognekirkelige** initiativer og menighedsplejen har almindeligvis det lokale arbejde for øje. Det drives primært af frivilliges engagement og målretter sig det enkelte sogns behov. Ofte er kirke- og kulturmedarbejderen eller sognemedhjælperen et centralt omdrejningspunkt. Der arbejdes bl.a. med sogneklubber, besøgstjeneste, måltids- og arbejdsfællesskaber, babysalmesang og familiearbejde, sociale arrangementer osv.

De senere år er der, på tværs af sognegrænser, kommet nye **provstidrevne** diakonale initiativer i spil. De igangsættes oftest af lønnet arbejdskraft og inddrager frivillige i arbejdet. Der arbejdes bl.a. med besøgstjeneste, familieklubber, rådgivning, sorggrupper og tværkulturelt arbejde. Retningslinjerne for arbejdet gives primært af samarbejdsaftaler på provstiniveau.

De **diakonale organisationers** og institutioners arbejde har en tradition for professionelt omsorgsarbejde indenfor det sundheds- og socialfaglige område, som rækker tilbage til det 19. århundrede. Arbejdet foregår ofte på landsplan og målretter sig primært mennesker i udsatte positioner, der er berørt af sociale problemer som for eksempel misbrug, ensomhed, sygdom og nedsat funktionsevne. Arbejdet finansieres i høj grad af offentlige midler og drives af uddannet og professionelt omsorgspersonale samtidig med, at inddragelse af frivillige i arbejdet og indsamling af egne midler altid har hørt til de diakonale organisationers DNA og selvforståelse. På samme måde har arbejdet med projekter og social innovation været en del af arbejdet, der bl.a. omfatter: misbrugsbehandling, botilbud for børn og unge, psykiatriske døgntilbud, sociale caféer, herbergs- og varmestuearbejde, rådgivning, støttende fællesskaber, familiearbejde, socialt iværksætteri, uddannelsesstilbud, fængselsarbejde, tværkulturelt arbejde og fortalervirksomhed. Retningslinjerne for arbejdet gives af de enkelte organisationers og institutioners bestyrelser – i henhold til organisationens diakonale værdigrundlag og formål – og ofte i tilknytning til samarbejdsaftaler med offentlige myndigheder.

De **diakonale uddannelsesinstitutioner** har til formål at uddanne mennesker i diakoniens tradition, værdier og menneskesyn med et bredt anvendelsesområde, hvor medmenneskelighed er i spil. Diakonien er tværfaglig i sin praksis, og det betyder, at den naturligt arbejder sammen med mange forskellige typer af faglige sammenhænge, for eksempel det sundhedsfaglige, socialfaglige og kirkefaglige. De diakonale uddannelsesinstitutioner er med til at sikre kirkerne og de diakonale organisationer, at de kan få medarbejdere med den rette indstilling og menneskesyn til arbejdet. Derudover er det muligt at blive indviet som diakon efter endt uddannelse, som en officiel

indtræden i embedet. I 2001 gav bispekollegiet udtryk for, at det kunne være godt med et fælles ritual for diakonerne, der sikrede en ensartethed på tværs af diakonuddannelser.

Kristelig Dagblad skrev dengang, at det *”løftede diakonien et skridt op ad den officielle stige¹”* med et sådant fælles ritual. Diakonien har en særlig plads i kirken gennem uddannelse og ritualer, og det kan denne fælles definition bidrage til at understøtte.

Det kan skabe merværdi for dem, vi ønsker at hjælpe, når de diakonale organisationer og lokale sognemenigheder samarbejder. Det kan være den lokale menighed, som leverer præst og frivillige til den sociale cafe i sognet, landsorganisationen som låner menighedslokaler, organisationer, som er dygtige til at skabe kontakt med udsatte grupper og bygge bro til fællesskaber i sognet og lignende.

Vi møder således det diakonale arbejde i mange afskygninger i det danske samfund, og diakonien kommer til udtryk i mange situationer i hverdags- og menighedslivet. Fælles for de mange initiativer er, at de har medmennesket for øje. I det diakonale arbejde handler det ikke om, hvad man får ud af det, men om, hvad man kan bidrage med.

3.2: Diakoni og samfund

Diakoni foregår altid i en samfundsmæssig kontekst, fordi kirken og de diakonale organisationer er en del af samfundet både lokalt, nationalt og internationalt. Folkekirken og de diakonale organisationer er både et trosfællesskab og en del af den offentlige forvaltning. Det er nødvendigt at få klarhed over både diakoniens muligheder, begrænsninger og dens særpræg. Hvad betyder diakoni i dagens samfund? Skal den være et alternativ til det, som gøres af det offentlige - et supplement - eller skal diakonien erstatte offentlige tiltag? Hvordan bliver diakonien påvirket af interaktionen med det offentlige? Hvilken rolle spiller de diakonale organisationer i civilsamfundet?

Danmark er et lykkeligt land at være lykkelig i, men det kan også være et ulykkeligt land at være ulykkelig i. En stigende polarisering mellem forskellige grupperinger i samfundet skaber en udfordring for sammenhængskraften, empatien og forståelsen for hinanden. Et velfungerende og effektivt samfund har også sine svagheder, fordi det forudsætter, ”at folk selv kan”. Og hvad nu, hvis dette ikke er tilfældet? Løfter vi blikket ud i verden forstørres nogle af udfordringerne. Globaliseringen har medført nye muligheder, men også nye problemer. Forskellen mellem rig og fattig bliver stadig større – og tydeligere. Det er en etisk og diakonal udfordring for alle verdens kirker – og også den danske folkekirke.

Det overordnede perspektiv må være at kirkens diakoni, med afsæt i det kristne livs- og menneskesyn, står sammen med alle mennesker i arbejdet om at beskytte de grundlæggende kristne værdier i samfundet. Det diakonale arbejde har mange forudsætninger og tradition for at arbejde med den fysiske, psykiske, sociale, kulturelle og åndelige omsorg.

Vi ved, at ting tager tid – og nu er det så om at komme i gang. Ikke af hensyn til ”mig selv, mig selv” men af hensyn til det medmenneske, der har brug for hjælp, brug for nye muligheder og fællesskaber.

¹ <https://www.kristeligt-dagblad.dk/kirke-tro/f%C3%A6lles-ritual-indvielse-af-diakoner-0>

Refleksionsspørgsmål

1. Hvem er udsat i dit lokalområde?
2. Hvem er usynlig udsat, der hvor du kommer fra?

4.1 Næstekærlighed

I kristendommen bliver vi kaldet til at elske hinanden. Næstekærlighed er en pligt for kristne, uanset om det er fjenden, naboen eller din familie. Næstekærlighed i praksis handler både om små, enkle handlinger og om store, krævende tiltag. Barmhjertighed ydmyger ikke modtageren, men tager hensyn til den andens værdighed.

”Vi elsker, fordi han elskede os først. Hvis nogen siger: ”Jeg elsker Gud,” men hader sin broder, er han en løgner; for den, der ikke elsker sin broder, som han har set, kan ikke elske Gud, som han ikke har set. Og dette bud har vi fra ham: Den, der elsker Gud, skal også elske sin broder. 1. Joh. 4.19-20.

Genkendelsen; ”Det kunne have været mig”, er vigtig, ligeledes gensidigheden. Dét at gøre noget *med nogen* og ikke *for nogen*. Som afdøde biskop Jan Lindhardt definerede det: Diakoni er, når den for tiden stærke hjælper den for tiden svage.

Vigtige arbejdsområder

Hvem er vores næste?

Alle mennesker har brug for at blive mødt med næstekærlighed både i glæde og i sorg. I krisesituationer og vanskelige perioder er behovet for næstekærlighed og barmhjertighed ekstra stort. Her har vi et ansvar som enkeltpersoner og som menighedsfællesskab. Mennesker kan være udsatte af mange forskellige årsager, hvor nogle kan være strukturelle, medfødte eller selvforskyldte, men uanset, hvad årsagen er, bør mennesker mødes, hvor de er.

Teolog og filosof Søren Kierkegaard siger:

”At man, når det i sandhed skal lykkes en at føre et menneske hen til et bestemt sted, først og fremmest må passe på at finde ham der, hvor han er, og begynder der²ⁱ”.

Næstekærlighed hører både hjemme, når man bedriver diakoni som frivillige, og når man arbejder professionelt med diakoni. Selv om mennesket er skabt til næstekærlighed, udleveres det ikke altid. Ved at skabe en bevidsthed og sætte ord på det, der hæmmer næstekærligheden, kan der lettere gøres noget ved det. Nogle udfordringer kræver specialkompetencer og en særlig organisering udover det, der kan ydes på det mellemmenneskelige plan. Det er ikke altid muligt at ændre vanskelige livssituationer. Af og til er diakoniens opgave at være til stede, hjælpe et menneske til at leve med sin smerte, selv at tåle den andens lidelse og gå et stykke vej sammen med den anden.

² Kierkegaard, Søren: Synspunkt for min forfatter-virksomhed”. C. A. Reitzel 1859 s. 96.

Samarbejde mellem organisationer og lokale menigheder bliver stadig mere aktuelt i disse forskellige sammenhænge, når man for eksempel går i partnerskab med Kirkens Korshær, KFUM's Sociale Arbejde, Menighedsplejen i Danmark eller kommunale institutioner om konkrete indsatser. Det er til stor gavn for det enkelte menneske når viden, kræfter og ressourcer forenes på tværs.

Eksempler på diakonal næstekærlighed

Nedenfor er nogle eksempler på, hvordan *næstekærlighed* kan komme til udtryk i diakonale organisationer eller kirken (se flere eksempler i Bilag 1 og 2)

Eksempel på fællesskab for og med unge:

Mange unge oplever ensomhed. HUSRUM Danmark er et frivilligdrevet fællesskab mellem Jysk Børneforsorg, kommunen og lokale kirker. Her mødes unge, der oplever ensomhed eller psykisk sårbarhed og taler med om det, der er svært. Her kan man øve sig i at være mere social i et trygt fællesskab og opleve stjernestunder sammen med andre unge.

"Jeg tænker meget og får nogle gange ondt i hovedet af at tænke på, hvorfor jeg ikke kan få en ven. Samtalegruppen i HUSRUM har givet mig nogle gode venner, og vi snakker stadig sammen og mødes til brætspil og filmaften" (Ung mand, 27 år).

Refleksionsspørgsmål:

- Hvem er vores næste i lokalmiljøet?
- Opmuntrer vi hinanden til at vise næstekærlighed, og rummer vi også fjendekærlighed?
- Er vores lokale fællesskaber præget af næstekærlighed?

4.2 Inkluderende fællesskaber

Ensomhed og manglende tilhørsforhold er i dag et samfundsproblem med målbare konsekvenser for menneskers livskvalitet og livslængde. Samtidig er samfundets fællesskabsformer under udvikling fra det traditionelle foreningsliv eller fællesskaber i kirken til flere og flere online fællesskaber, som rækker langt ud over det lokale tilhørsforhold.

”Alt er tilladt, men ikke alt gavner. Alt er tilladt, men ikke alt bygger op. Søg ikke det, som er til bedste for jer selv, men det, som er bedst for andre” 1. Kor. 10,23-24.

Det er en grundlæggende del af den kristne tro, at mennesker er skabt til fællesskaber. At styrke båndene mellem mennesker og knytte nye bånd, hvor forhold er gået i stykker, er en vigtig diakonal opgave. Gode ligeværdige fællesskaber giver alle muligheden for at føle sig set og mødt, hvor man også får mulighed for at bidrage med de ressourcer, man har.

Sognets fællesskaber har plads til mangfoldighed og til, at alle kan opleve at være værdifulde og uundværlige for helheden.

Vigtige arbejdsområder

Hvad er et sundt fællesskab?

Fællesskab kan opbygges på forskellige måder. Arbejds- og interessefællesskab, nabofællesskab og selvhjælpsgrupper er eksempler, men alle steder er det nødvendigt, at der skabes rammer, hvor fællesskab kan opstå og trives. Alle skal kunne blive en del af fællesskabet uden at miste sin etniske eller kulturelle identitet. Den enkelte og menigheden beriges, når der gives plads til levende mangfoldighed med respekt for hinanden, for eksempel ved fællesmiddage, kulturaftener og internationale fester. Religionsdialog kan være en vej til større forståelse og til forsoning i de tilfælde, hvor forskellighed har ført til konflikter.

Venskabs- og kulturkontakter giver mulighed for at bygge venskab og gensidig og ligeværdig udveksling på tværs af landegrænser.

Der bør arbejdes systematisk med at tilrettelægge forholdene sådan, at mennesker med fysiske eller kognitive vanskeligheder kan deltage på samme vilkår som andre.

Eksempler på diakonale aktiviteter - inkluderende fællesskaber

Nedenfor er nogle eksempler på, hvordan *inkluderende fællesskaber* kan komme til udtryk i diakonale organisationer eller kirken (se flere eksempler i Bilag 1 og 2)

Et eksempel med Familieklub i Blå Kors

”Mange sårbare og udsatte familier har næsten intet netværk – og har få oplevelser. Familienetværk er frivilligdrevede fællesskaber mellem Blå Kors og lokale kirker/sogne, hvor hver organisation byder ind med det, som man er særligt gode til. Fællesskaberne foregår hver 14. dag med fællesspisning og aktiviteter målrettet børn og voksne. Familienetværk gør en stor forskel for familier, der giver dem netværk og anden hjælp – samt gode oplevelser.

”Jeg ved ikke, hvad jeg skulle gøre uden Familienetværket. Det har ændret mit liv rigtig meget. Fra at jeg har følt mig meget alene og misforstået til, at man kommer herop og folk står med åbne arme og vil hjælpe en med det, man har brug for” (Kvinde i Familienetværket Aarhus V).

Et eksempel fra et Forsoningsarbejde i et sogn

Forsonings arbejde: *I en nabostrid angående adgangsvejene til kirken inviterede provstiet en mægler med til mødet mellem menighedsrådet og naboejendommen. Begge parter fik mulighed for at lytte til hinanden, og der blev fundet et kompromis, som alle kunne leve med.*

- *”Det betød meget, at der var en ekstern med til vores møde, så kunne vi bedre lytte til hinanden”* (præsten, der deltog i mødet).

Refleksionsspørgsmål

- *Hvordan er jeres gudstjeneste et inkluderende fællesskab?*
- *Hvem mangler fællesskab, hvem er udenfor i vores lokalmiljø? Er de eksisterende fællesskaber åbne og inkluderende? Sidder mennesker eller grupper fast i isolation pga. handicap eller psykiske udfordringer?*
- *Skaber etnisk baggrund, køn, seksuel orientering, alder, udviklingshæmning, sprog eller social position, økonomiske forhold eller påklædning afstand?*
- *Hvad med mennesker, som bor på institution - er de isolerede fra fællesskaber i lokalmiljøet? Husker vi for eksempel at invitere udsatte grupper med til årets julekoncerter? Mennesker, der tvivler, er i opposition eller har en anden livsførelse end den socialt acceptable - findes der et fællesskab for dem?*
- *Hvad hindrer fællesskab, og hvordan kan vi gøre noget mod disse hindringer? Drejer det sig om utilgængelige lokaler og geografisk afstand eller vaner, holdninger, manglende viden og frygt for det ukendte?*
- *Hvornår bliver et fællesskab ekskluderende?*

4.3. Værn om skaberværket

Værn om skaberværket favner alt det, Gud har skabt. Jorden med planter, dyr og mennesker, havet, luften og hele det økologiske samspil, biodiversitet og klima. Fokus er på vores forbrugsmønstre og livsstil i taknemmelighed, respekt og omsorg for Guds skaberværk, som det formuleres hos organisationen Grøn Kirke under Danske Kirkers Råd.

”For jorden med alt, hvad den rummer, tilhører Herren” (1. Kor. 10.26).

Vi er sat til at værne og beskytte jordkloden og give den videre til de kommende generationer i kærlighed. Hvad vi gør nu, påvirker de kommende generationer.

Vigtige arbejdsområder

Kirken og de diakonale organisationers opgave i forhold til miljøspørgsmål er tredelt:

Kirken og diakonale organisationer bør for det første være en tydelig stemme i samfundet, der kæmper for klimaet på en balanceret måde, hvor klima og social bæredygtighed tænkes sammen. Det kan kirken og diakonale organisationer gøre ved at være tydelige stemmer i samfundet og ved at være konsekvent og selvkritisk i egen hverdag og praksis.

Menneskeliv og menneskeværd skal værnes om. Kirken og de diakonale organisationer bør derfor være en kritisk røst i forhold til de rettigheder og pligter udsatte mennesker mødes med. Ligeledes bør kirken engagere sig i de mange etiske problemstillinger, der vedrører alt fra livets begyndelse til vilkårene for døende.

Derudover bør kirken og diakonale organisationer være kreative og opfindsomme til at finde bæredygtige løsninger i den enkeltes liv og i samfundet som helhed.

Eksempler på diakonale aktiviteter for værn om skaberværket

Nedenfor er nogle eksempler på, hvordan *værn om skaberværket* kan komme til udtryk i diakonale organisationer eller i kirken (se flere eksempler i Bilag 1 og 2).

Eksempler på diakonale aktiviteter for kamp for skaberværket – Wefood

I Danmark smider vi hvert år 700.000 tons mad ud. 700 millioner kilo mad, der ender i skraldespanden. Samtidig er der 800 millioner mennesker i verden, som ikke får mad nok. Wefood er Folkekirkens Nødhjælps kæde af genbrugsbutikker, hvor frivillige medarbejdere sælger overskudsmad til stærkt reducerede priser – god mad, der nærmer sig udløbsdato, er forkert mærket eller har beskadiget emballage. Overskuddet går til folk, der sulter, for eksempel som følge af klimaforandringer. Wefood betyder mindre madspild, billigere varer, hjælp til verdens fattigste og bedre miljø.

”Jeg synes, det er et fantastisk koncept. Især hvis man kan hjælpe andre på den måde, og så også – al det madspild der er, ik - reducere det” (Susanne - kunde i Wefood).

”Wefood er et sted, som er rigtig godt. Der er rum til, at forskellige mennesker kan lave det, de nu kan – og bruge de ressourcer, de har. Der er simpelthen bare brug for alle hænder” (Christina – frivillig i Wefood med synsbegrænsning).

Eksempler på diakonale aktiviteter for kamp for skaberværket - Kirkebie

Kirkebieerne nyder godt af vores æbletræer i foråret og af blomsterengen om sommeren. Da vi omlagde haven, tog vi hensyn til, at planter og stauder er bivenlige. Bier har en flyveradius på 2-3 kilometer, så de samler pollen i haverne i et stort område omkring kirken.

”Vi mener, at det er helt naturligt at arbejde for et bedre miljø, når man er kirke. Kirken må have et særligt ansvar over for skaberværket: at vi ikke ødelægger livsmulighederne for natur, dyr og mennesker. Det gælder i vores egen bygning og på vores egen grund – men det rækker også ud i verden”.

Refleksionsspørgsmål:

- *Hvordan får bibelstudier, gudstjeneste- og andagtsliv fokus på værn om skaberværket, så det er med til at forme vores liv og vores holdninger?*
- *Hvordan kan vi i ord og handling fremme alternativer til forbrugersamfundets idealer og livsstil og bidrage til en bæredygtig forvaltning af skaberværket?*
- *Hvordan kan vi bidrage til en øget arts mangfoldighed og fremme af naturrigdom på de arealer, vi har ansvar for?*

4.4 Kamp for retfærdighed

Kirken er ikke politisk, men den skal til enhver tid kæmpe for, at alle mennesker har ret til at leve et værdigt liv. Vi kan ikke forholde os ligegyldigt til mennesker, der kæmper for at leve et liv i værdighed og retfærdighed. I denne kamp skal kirken kæmpe for dem, der udsættes for uretfærdighed. Det kan gøre sig gældende for enkeltindivider, der ikke får de muligheder, som lovgivningen giver ret til. Det kan også gøre sig gældende for en befolkningsgruppe, der ikke behandles værdigt. I disse spørgsmål skal kirken stå solidarisk sammen med disse mennesker, der behandles uværdigt og uretfærdigt.

Som kirke er vi forpligtet i verden til at arbejde med retfærdighed og menneskerettigheder i et globalt såvel som lokalt perspektiv. Dette ansvar dækker bredt og gælder forskellige udfordringer knyttet til globaliseringen, herunder international handel, gæld, fattigdom, retfærdig fordeling af ressourcer, klimaforandringer, krig, fred og forsoning. Ligesom det også gælder udfordringer knyttet til køn, etnicitet og seksuel orientering.

”Sandelig siger jeg jer: Alt, hvad I har gjort mod en af disse mine mindste brødre, det har I gjort mod mig.” (Matt. 25. 40).

Vigtige fokusområder

Hvordan kan en kirke/diakonal organisation kæmpe for retfærdighed?

At kæmpe for retfærdighed betyder også at engagere sig i samfundsdebatten lokalt, når man oplever, at mennesket ikke behandles med værdighed.

Hvordan kan vi sige fra, når børn og unge lider, fordi de bliver overset, ældre er bange for at blive alene og glemt, eller andre bliver stigmatiseret og ekskluderet af samfundet? Som domprovst Anders Gadegaard siger:

”Troen er den lidenskab, hvormed politik skal drives, og man kan ikke trumfe politik med Gud”.

Fattigdom er et relativt begreb, og fattige i et velfærdssamfund kan opleve følelsen af skam og nederlag. Derfor er det væsentligt, at menigheden reflekterer over sin egen praksis i kontakten med mennesker i vanskelige livssituationer og skaber rum for, at der også er plads til dem, der ser anderledes ud, er usigneret, og generelt har en afvigende adfærd i forhold til normen.

Eksempler på diakonale aktiviteter for *kamp for retfærdighed*

Nedenfor er nogle eksempler på, hvordan *kamp for retfærdighed* kan komme til udtryk i diakonale organisationer eller i kirken (se flere eksempler i Bilag 1 og 2).

Bisiddertjeneste: I Lukasstiftelsen er det muligt at få rådgivning til mange forskellige problemstillinger. Det kan være til læsning af kommunale breve, men det kan også være støtte til en samtale i en svær situation.

”Det betyder meget, at man kan få hjælp, når man har det svært” (Kvinde, 65 år).

Støtte af minoritetsgrupper: I Reden København kommer kvinder, der er i misbrug og gadeprostitution. Vi tilbyder hjælp til alle kvinder uanset hvor ofte, hvor meget og hvor længe de har været i prostitution eller har haft et misbrug.

Refleksionsspørgsmål

- *Hvordan kan vi bidrage til at sætte uretfærdighed på samfundets dagsorden?*
- *Hvordan kan vi kæmpe mod det, der truer menneskers liv, sundhed og menneskeværd?*

Bilag 1 – Eksempler på sognediakonale aktiviteter

I dette bilag kan du læse flere eksempler på diakonale aktiviteter på sogneniveau.

A. Næstekærlighed

KIFE: Er et kursus i fortsat forældresamarbejde, som tager udgangspunkt i evidensbaseret undervisningsmateriale. Der er indlagt to opfølgninger i forløbet og forældrene kan deltage alene eller sammen. Forældrenes interne relation har afgørende betydning for barnets oplevelse af tryghed i hverdagen.

B. Inkluderende Fællesskaber

Tidsmaskinen: Er en selvhjælpsgruppe for enlige mødre og deres børn. Tidsmaskinen forløber over syv hverdagsaftener én aften hver anden uge. Her mødes op til syv familier med frivillige, der laver mad sammen og taler sammen. I forløbet er der også invitation til aktivitetsdage for alle, som kan bestå af udflugter, pizzafest eller biografture. Deltagerne er udsatte børnefamilier, der har brug for sparring, netværk og fællesskab. Møderne på hverdagsaftenerne består, udover mad, af samtaler, sparring og indimellem oplæg for de voksne og leg for børnene.

Livsfortællinger: Er en mulighed for at fortælle om sit liv på godt og ondt i et forum præget af tillid og fortrolighed. Deltagerne mødes seks formiddage fra kl. 10.00 til 12.00 i en gruppe af seks og fortæller om deres liv ud fra temaerne - ungdom/uddannelse/kærlighed. Deltagerne medbringer til de forskellige gange et billede eller en ting, der kan bidrage til at illustrere deres historie.

Pilgrimsvandring for veteraner: At vandre som pilgrim er godt for ånd, sjæl og legeme- og ikke mindst for veteraner, der trives bedst udenfor. I Viborg går pilgrimspræsten sammen med veteraner fra KFUM's Soldatermission fra Jelling til Viborg én gang om året. Deltagerne sover på sovesale og bagagen bliver kørt af en 'pilgrim'. Hver dag starter med morgensang og derefter går deltagerne med korte refleksioner hver time. Som filosof Søren Kirkegaard siger: "*Jeg har gået mig mine bedste tanker til, og jeg kender ingen tanker så tung, at man ikke kan gå fra den*".

C. Værn om skaberværket

Lave sin egen konfirmationskjole: I mange sogne er der en strikkeklub eller en nørkleklub, ligesom der også i de fleste kirker er konfirmander. I Viborg stift har man lavet et samarbejde mellem de konfirmandpiger, der gerne vil lave deres egen konfirmationskjole, og de strikkedamer, der gerne vil hjælpe. Udover, at der gennem dette arbejde bliver brugt genbrugsstof og genbrugskjoler til arbejdet, så bliver der også etableret et generationsmøde, hvor unge og ældre kan dele eksistentielle emner såsom kærestesorger, fremtidsdrømme og uddannelse.

Genbrugsbutik: I nogle sogne har de en genbrugsbutik knyttet til deres sognearbejde, hvor overskuddet går til den lokale diakoni. Derudover er butikken ofte et hyggeligt samarbejde for de frivillige, der står i butikken, som ofte er mennesker, der har mistet en ægtefælle og er blevet alene. Men udover dette så bidrager butikken til at sognets tøj og genstande bliver brugt en ekstra gang, så ressourcerne ikke går til spilde. I Danmark bliver tøj ofte smidt ud, når der stadig er 75% af dets brugsværdi tilbage. Det kan en genbrugsbutik være med til at ændre på.

D. Kamp for retfærdighed

Børnefødselsdagsfonden: Det er vigtigt for børns mulighed for at være en del af et børnefællesskab, at de kan fejre fødselsdag for deres klassekammerater. Men en børnefødselsdag for klassen kan både være dyr og uoverskuelig for forældrene, der i forvejen har få ressourcer. Derfor har Kirkens Sociale Arbejde i Viborg oprettet en Børnefødselsdagsfond, som dels hjælper udsatte familier med at arrangere en børnefødselsdag og dels giver børn mulighed for at have en gave med, når de deltager i deres kammeraters fødselsdage.

Kirkens integrations samarbejde: I KIS arbejder de for at finde personer/familier, som vil være kontaktpersoner for flygtninge, der ønsker at få en kontaktfamilie. I arbejdet er der en koordinator, der har kontakt til jobcenteret og frivillige og sætter familierne sammen. Deltagerne oplever at arbejdet er meget meningsfuldt, da det kan være vanskeligt at blive integreret i det danske samfund. Kirken har et afgørende ansvar på dette område, da mange flygtninge kommer fra lande, hvor religion og tro spiller en stor rolle.

Bilag 2 – Eksempler på aktiviteter i diakonale organisationer

I dette bilag kan du læse flere eksempler på aktiviteter i diakonale organisationer.

A. **Næstekærlighed**

Nicolai Tjenesten: 47.000 opkald om året får Sct. Nicolai Tjenesten, som er Kirkens Korshærs telefонтjeneste for mennesker, der har brug for at tale og blive lyttet til. Det er ofte mennesker, der er isoleret fra omverdenen, og som ikke har andre, der lytter til dem.

Væresteder i Kirkens Korshær: Kirkens Korshær driver herberger og varrestuer i 28 byer over hele Danmark. Her kan mennesker, der er ramt af hjemløshed og andre sociale problemer få en pause fra det pres, de lever med udenfor. Varmestuernes medarbejdere tilbyder et måltid mad, samtaler og fællesskab, tørt tøj og et sted at hvile sig. De fleste steder kan medarbejderne også hjælpe med rådgivning og skabe kontakt til systemet, hvis vedkommende beder om det.

B. **Inkluderende Fællesskaber**

Hatten- Aktivitetstilbud for udviklingshæmmede: Hatten er et aktivitetstilbud for psykisk og fysisk udviklingshæmmede voksne. Formålet er at give deltagerne en tryk og meningsfuld hverdag med forskellige aktiviteter, der er tilpasset den enkelte borger. Hatten er åben alle hverdage mellem kl. 8.30 til 15.00.

Indflytning på plejehjem hos Dansk Diakonhjem: Beboerne på Dansk Diakonhjems plejehjem får tilknyttet en kontaktperson, inden de flytter ind. Der bliver arrangeret et besøg hos beboeren i eget hjem, oftest sammen med de nærmeste pårørende. Det allervigtigste ved dette besøg er, at personen får sin livshistorie fortalt i vante omgivelser, og får frem, hvad der er vigtigt. Der bliver stillet spørgsmål som: Hvilke vaner har du til hverdag og fest? Hvad kan og vil du selv klare i en hverdag? I denne snak bruges energi på at få øje på detaljerne. Det er værdifuld viden for at kunne skabe de bedste rammer for et godt liv i det nye hjem – plejehjem.

C. **Værn om skaberværket**

Folkekirkens Nødhjælp Wefood: Hvis du vil gøre dit eget forbrug mere klimavenligt, så kan du bytte dit normale supermarked ud med Wefood og være med i kampen mod madspild. Her kan du få overskudsmad til gode priser. Overskuddet investeres i klimaløsninger i verdens fattigste lande.

D. **Kamp for retfærdighed**

Spædbarnsterapi på Lukasstiftelsen: Kvinderne på kvindekrisecenteret har levet med psykiske og fysiske overgreb. En stor del af kvinderne har børn med, som også har været del af det skadende og utrygge miljø. Enten på grund af de overgreb, de har været vidne til eller som følge af den vold, de selv har været udsat for. Spædbarnsterapi handler om at sætte ord på et traume, som barnet har oplevet, ofte før barnet, fik sprog. Teorien er, at alt usagt binder energi. Hvis barnet ikke får sat 'ord' på oplevelserne og erfaringerne, så bliver barnet fastholdt i symptomerne.

Arbejde Adler socialøkonomisk virksomhed: Arbejde har altid været en vigtig del af Arbejde Adler, hvor der fra første færd har været fokus på at hjælpe mennesker med at finde et arbejde med gode vilkår. De tror på, at langt de fleste mennesker ønsker et arbejde, blot arbejdet har et rimeligt omfang, som personen kan klare, samtidig med, at det er et meningsfuldt arbejde. I en tid, hvor man taler om udenlandsk arbejdskraft vil Arbejde Adler gerne sætte fokus på alle de mennesker, der er i landet, som af den ene eller anden grund er havnet udenfor arbejdsmarkedet.

Udkastet er udarbejdet i en arbejdsgruppe bestående af Jens Maibom Pedersen, Mette M. Madsen, Marianne Jespersen og Marie Nyegaard i 2021.
